

DOI: 10.53474/ad.1105761

ARŞİVLERDE TANITIM HİZMETLERİ: İSAM KÜTÜPHANESİ ARŞİVİ ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Nuri TAŞKIN

Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bilgi ve Belge Yönetimi ABD, Doktora Öğrencisi

nuritaskin@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-3302-3762>

ÖZ

Hizmet sunumunda geleneksel pazarlama yöntemi uygulamaları, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından "tanıtım hizmetleri" olarak adlandırılmaktadır. Hizmet faaliyeti yürüten çoğu kurum, tanıtım hizmeti uygulamalarını kullanarak kullanıcı/müşteri kitlesine yürütmüş olduğu hizmetler hakkında bilgilendirici ve ilgi çekici uygulamalar gerçekleştirmektedir. Bilgi merkezleri kullanıcı hizmetlerinde tanıtım hizmeti uygulamalarından sıkça yararlanan kâr amacı gütmeyen kurumlardandır. Çalışma konusunu teşkil eden İSAM Kütüphanesi Arşivi'nde de hizmetlerinin sürekliliği ve tanıtımı için tanıtım hizmeti çalışmaları yapılmaktadır. İSAM Kütüphanesi Arşivi tanıtım hizmeti çalışmalarını; yayın, eğitim ve medya gibi uygulamalar etrafında gerçekleştirmektedir. Betimsel tarama yönteminin kullanıldığı bu çalışmada kâr amacı gütmeyen kurumlar için yararlı olabilecek pazarlama teknikleri İSAM Kütüphanesi Arşivi örneği üzerinden değerlendirilecek ve tespit edilecektir.

Anahtar Kelimeler: İSAM Kütüphanesi, Tanıtım hizmetleri, Arşiv, Pazarlama Karması, Halkla İlişkiler.

PUBLICITY SERVICES IN ARCHIVES: THE CASE OF THE ISAM LIBRARY ARCHIVE

ABSTRACT

Traditional marketing method practices in service delivery are called "publicity services" by non-profit organizations. Most institutions that carry out service activities, by using publicity services applications, carry out informative and interesting applications about the services they provide to the user/customer audience. Information centers are non-profit institutions that frequently make use of publicity services applications in user services. In the ISAM Library Archive, which is the subject of the study, publicity services activities are carried out for the continuity and promotion of its services. ISAM Library Archive publicity services studies; broadcasting, education and media, such as applications around. In this study, in which the descriptive scanning method is used, marketing techniques that can be useful for non-profit institutions will be evaluated and determined through the ISAM Library Archive example

Anahtar Kelimeler: ISAM Library, Publicity Services, Archive, Marketing Mix, Public Relations

GİRİŞ

Toplumların hafızaları olan arşiv kaynakları özellikle idari işlemlerde ihtiyaç duyulan deliller başta olmak üzere, siyasetten kültüre, eğitimden sanata birçok alanda toplumların geleceğine ışık tutmaktadır. Arşivler toplumsal bilincin oluşması noktasında önemli katkılar sağlamaktadır. Temel olarak arşivlerin tespit, koruma, saklama ve yararlandırma fonksiyonları bulunmaktadır. Bu fonksiyonlarla mevcut varlığını sürdürmesinin yanında sahip olduğu kıymetin dışa yansımaları noktasında pazarlama uygulamalarına gerek duyulmaktadır. Pazarlama uygulamaları önceden kullanıcı memnuniyetine odaklanırken zamanla halkla ilişkiler ve tanıtım daha çok önem

kazanmıştır. Bu değişim ve gelişimin sonucu olarak da kuruluşun amacına göre pazarlama faaliyetleri şekillenmiştir.

Kâr amacı gütsün ya da gütmesin pek çok işletmede çeşitli pazarlama yöntemleri kullanılarak ürün ve / veya hizmet sunumu yapılmaktadır. Pazarlama; işletmelerin çevresini daha iyi tanınmasına, hem karar mekanizmalarını hem de hizmet sunduğu müşterilerini izlemelerine ve ihtiyaçlarını önceden tespit etmelerine imkân sağlayan önemli bir faktördür (Helinsky, 2009, s. 89). Bununla birlikte kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda pazarlama noktasında bazı eksikliklerin olduğu bilinen bir gerçektir. Kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda ticari kaygıların daha az olması, sunulan hizmetin amaçlanan kitleye ulaştırılması sürecinde pazarlama yöntemlerinin daha sınırlı kullanılmasına yol açmaktadır. Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar arasında bilgi merkezleri de yer almaktadır. Bilgi merkezlerinde genellikle hizmet pazarlaması uygulamaları gerçekleştirilmektedir. Bir bilgi merkezi türü olan arşivlerde çoğunlukla tercih edilen hizmet pazarlaması uygulamalarından birisi de tanıtım hizmeti faaliyetleridir. (Armağan, 2005, s. 40).

Tanıtım hizmeti faaliyetleri arşivlere mevcut kullanıcılarının devamlılığını sağlama ve potansiyel kullanıcılarına ulaşma noktasında önemli fırsatlar sağlamaktadır. Arşivler tanıtım hizmeti faaliyetleriyle toplumun kendilerinden beklentilerini, kullanıcılarının ihtiyaçlarının neler olduğunu keşfedebilirler, dahası bu gereksinimlere nasıl cevap verebileceklerini de tasarlayabilirler (Cengiz, 2006, s. 89). Özetle tanıtım hizmeti uygulamalarının planlanması ve uygulanması arşivlerin amaçlarına uygun hizmet vermesini ve bu hizmetin sürekliliğini sağlamasına imkân tanıyacaktır. Tanıtım hizmeti uygulamaları; yayımlar, sergiler, eğitimler, medya, sosyal medya gibi farklı tekniklerle gerçekleştirilmektedir.

Literatüre bakıldığında konu ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalarda genellikle bir arşivin tanıtım hizmeti uygulamaları bu tekniklerden sadece birini ele alarak değerlendirildiği göze çarpmaktadır. Örneğin Sağlık (2017) tarafından hazırlanan “Milli Arşiv Kurumlarının Eğitim Ve Kültür Hizmetleri Faaliyetlerinin Tanıtılmasında Sosyal Medyanın Yeri: İngiltere ve Türkiye Karşılaştırması” başlıklı çalışmada pek çok kurumun halkla ilişkiler faaliyetlerinde kullandığı Facebook paylaşımları incelenmiş, eğitim ve kültür odaklı çalışmalarda İngiltere milli arşivlerinin Türkiye milli arşivlerine göre daha başarılı olduğu belirlenmiştir.

Rukancı (2019) tarafından hazırlanan "Devlet Arşivlerinde Tanıtım ve Eğitim Faaliyetleri" başlıklı makale çalışmasında; uluslararası örneklerle tanıtım ve eğitim etkinlikleri değerlendirip, arşiv hizmetlerinin dışa yansıyan yüzünü ve zenginliğini daha iyi aktarmaya ilham olacak örnekler sunulmuştur.

Ayık (2019) tarafından hazırlanan “Arşivlerin Tanıtımsal Pazarlama Çalışmalarında Web ve Sosyal Medya Araçlarının Kullanılması: Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı Örneği” başlıklı makale çalışmasında ise; web sayfası içerikleri ve sosyal medya paylaşımlarını ele alınmış ve tanıtımsal faaliyetler bu açıdan değerlendirilerek kurumların halkla ilişkiler çalışmalarına etkisi yorumlanmıştır.

Bu çalışmada, yukarıda sıralananlardan farklı olarak tanıtım hizmeti uygulamaları bütüncül bir bakış açısı ile ele alınacaktır. Çalışmanın mevcutlardan bir diğer farkı da müstakil bir bilgi merkezi bünyesinde hizmet veren arşiv birimini ele alıyor olmasıdır. Ayrıca çalışmada yeni bir değer olarak “temsil” yönünden tanıtım hizmetleri kavramının kullanılması ve bu kavrama dikkat çekilmesi, çalışmanın literatüre kazandıracığı bir yenilik olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda araştırmanın amacı İSAM Kütüphanesi Arşiv biriminde gerçekleştirilen tanıtım hizmeti faaliyetlerinin tümüne dair bir inceleme sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda basılı ve elektronik materyaller 2018-2022 yılları arasında yoğunlaşarak tanıtım hizmeti uygulamaları açısından betimsel tarama yöntemi ile değerlendirilmiştir. Betimsel taramada araştırmacı, nedensellik yerine gözlenen veri dağıtımının nasıl olduğuyla ilgilenir (Sezgin Selçuk, 2019, s. 141-142).

PAZARLAMA VE TANITIM HİZMETLERİ

Türkiye’de ilk olarak Dr. Mehmet Oluç tarafından 1957 yılında yazılan "Pazarlama Prensipleri ve Türkiye’de Tatbikatı" başlıklı kitap ile “marketing” kelimesinin karşılığı olarak dilimize giren pazarlama kavramı (Neyzi’den aktaran Kurtoğlu, 2007, s. 126); kaynağından üretilen mal ve hizmetlerin en son tüketicinin eline geçene kadar gerçekleştirilen faaliyetler olarak tanımlanabilir (Al, 2002, s. 14). Bu faaliyetlerin amaçlarına göre pazarlamanın diğer alt dalları oluşmaktadır. Farklı alanlarda işlevlerine göre farklı tanımlarla detaylandırılan pazarlama; müşterilerin gereksinim ve beklentilerini anlama ve buna göre hizmetlerin nasıl tasarlanıp sunulabileceğinin planlandığı bir işlemdir. Bir başka deyişle; toplumun istek ve ihtiyaçlarına uygun malların üretilmesini sağlayıp, satın alma isteğiyle topluma belirli bir hayat standardı kazandırma faaliyetleridir (Cemalcılar, 1965, s. 71). Burada aslında pazarlamanın faydaları ortaya çıkmaktadır, bu faydaların kurumdan çok yararlanan kesime katkısı ağırlıklıdır.

Kişilerin yaşamlarını olumlu yönde değiştirmeyi amaçlayan ve bunu yaparken de herhangi bir maddi kazanç beklentisi olmayan işletmeler “Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlar” olarak tanımlanmaktadır. Bu kuruluşlar dernekler, topluluklar (cemiyet) ve vakıflar gibi farklı gruplar altında toplanabilir. Sosyal fayda sağlamak amacıyla kurulmuş kâr amaçsız kurumlarla ilgili pazarlama kavramı ilk defa Kotler ve Zaltman tarafından ortaya atılmış bir kavramdır ve ürün planlama, fiyatlandırma, iletişim, dağıtım ve pazarlama araştırmalarını da içerecek şekilde uygulanması ve kontrol edilmesi şeklinde ele alınmıştır (Thackeray’dan aktaran; Cengiz, 2010, s. 394). Kâr amacı gütmeyen işletmelerde ürünlerin topluma duyurulması ve benimsenmesi hedeflenmektedir (İlter ve Bayraktaroğlu, 2007, s. 51). Böylelikle kullanıcıyı daha yakından tanımak, onların bilgi gereksinimlerini doğru belirlemek ve memnuniyetlerini sağlamak olanaklı hale gelmektedir. Bunlar için gereken faaliyetlerin yürütülmesi sırasında pazarlama yöneticisinin, üzerinde karar vermesi gereken temel değişkenlere pazarlama karması denir. Pazarlama karması; ürün, fiyatlandırma, dağıtım/yer, tutundurma/tanıtım, kişi, süreç ve fiziksel unsurlar gibi öğelerden oluşmaktadır.

Pazarlama karması öğeleri, enformasyon ortamı olan arşivlerde şöyle şekillenmektedir;

Ürün

İşletmelerde pazarlama aşamasında ürünün pazarlanması amacı vardır (Armağan, 2005, s. 40). Ürün; ihtiyaç ve isteği doyurma özelliğine sahip ve değişime konu olan şey olarak tanımlanmakta ve fiziksel bir nesne veya bir hizmet olabilmektedir (Kutluoğlu, 2007, s. 15). Pazarlama karmasının temel ögesi olan ürün kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda karşımıza hizmet olarak çıkmaktadır. Bu hizmetin kaynağını genellikle bağışçıların koleksiyonlarından çıkan Arşiv malzemeleri oluşturmaktadır. Arşiv birimine intikal ettirilen bu malzemeler pazarlama döngüsünün başlangıç noktası kabul edilmektedir.

Fiyatlandırma

Ürünün ve hizmetin gereksinimi olanlara ücretsiz dağılımı ülke ve toplumun gelişmesi için elbette önemlidir. Bilgi merkezlerinin öncelikli işlevi her zaman bilginin ücretsiz dağıtımını sağlamak olmalıdır. Ancak bilginin üretimi, depolanması ve kullanıcılara sunulmasının maliyeti de göz ardı edilmemelidir (Konya, 2006, s. 147). Hem bu maliyetleri korumak hem de fiyat duyarlılığı taşımak gerekmektedir. Örneğin arşiv hizmetinin sunulmasında ücretlerin banka üzerinden aktarımında çıkan EFT / Havale masrafının minimum düzeye indirilmesi için banka yetkilileri ile görüşülmesi ve anlaşma yapılması bu duyarlılığın sağlanması için gereklidir. Aynı şekilde kargo anlaşması ile kargo için ödenecek ücrette olabilecek en makul rakamlar için anlaşmalar yapılmalıdır. Çünkü; günümüz tüketicilerinin ürünler ile ilgili daha bilgili ve seçici olması arşivler ve kütüphaneler gibi kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda da kendini göstermektedir (Bulut, 2012, s. 3). Bu kurumlarda da aynı merkezde hem arşiv belgelerine hem bu belgelerle ilgili güncel kaynaklara hem de bunların değerlendirebileceği ve çalışabileceği ortam sunulduğunda araştırmacıların sahip olunan ürünü elde

edebilmesi ve erişebilmesi daha kolay olacaktır. Kütüphane ve Arşiv birimlerinin bir arada olma özelliği taşıması araştırmacılar için tercih edilmesini sağlayacaktır.

Dağıtım

Kâr amacı gütmeyen kuruluşların ürünlerinin çoğu tüketiciye doğrudan ulaştırılır. Ürünlerin potansiyel tüketicilere ulaştırılma kapasitesi bu kuruluşların başarısını etkileyen en önemli faktördür (Uslu ve Marangoz, 2008, s. 120-121). Bu potansiyeli artırmak mekânın sınırlarını aşarak mümkündür. Gerekli şartları belirleyip çevrimiçi olarak verilen hizmet ürün saydığımız hizmetin daha çok tüketiciye ulaşmasını sağlayacaktır. Çünkü; gelişmiş toplumlarda, son yıllarda görülen; tüketiciler ile üreticiler arasındaki fiziki mesafenin açılması (Demir, 2001, s. 61) sistemli bir iletişimin yanında farkındalık sağlamak, tutum değişikliği yaparak (Bulut, 2012, s. 8) daha etkin olma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

Tutundurma

Araştırmacıların çalışanlara ve kuruma duydukları güvenin, yeniden tercih etme ve kullanımını tekrarlama gibi isteklerini etkilediğine dair çalışmalar da bulunmaktadır. Bu çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre araştırmacıların kurumla ilgili deneyimlerinde memnuniyetleri artıca bağlılıkları da artmaktadır (Kalemci Tüzün ve Korkmaz Devrani, 2008, s. 15). Kuruluşlarla ilgili bu olumlu imajın pekiştirilmesi ve güvenilirliğin süreklilik kazanması tutundurma faaliyetleriyle sağlanmaktadır (Kılıçarslan, 2007, s. 103).

Ürün, fiyatlandırma, dağıtım ve tutundurma gibi pazarlama karması öğeleri ile halkla ilişkiler, pazarlama ve yaygınlaştırma gibi aynı türdeki faaliyetler için yerine getirilmesi gerekenler benzerdir (Ataman, 2006, s. 207-208). Bunlar genellikle fon sağlama, savunuculuk ve program geliştirme ile kurumun ürün ve hizmetlerinin kullanımını desteklemeye odaklanan faaliyetlerdir.

Kişi

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda da hedef kitlesini; kuruluşa katkı sağlayanlar ve katkı sundukları kişiler oluşturmaktadır (İnal ve Bıçkes, 2006, s. 58), bu kişilerin duygu, düşünce ve isteklerine göre enformasyon odaklı teknik ve yöntemlerle kurumun ürün ve hizmetleri tanıtılmaktadır. Hizmetin hedef kitlesinde oluşturduğu algı diğer kullanıcılara aktararak olumlu ya da olumsuz yönde etkiler oluşturmaktadır. Kullanıcı görüşlerinin referans alınması kadar bu kuruluşlarda görev yapan personelin mesleki nitelikleri de hizmetin sunulması noktasında önemli bir yere sahiptir. Çünkü personelin iletişimi hizmetin sunulduğu kuruluşu da temsil etmektedir.

Süreç

Üyelik ve işe giriş gibi başlangıç aşamalarından itibaren hizmetin son kullanıcıya kadar ulaştırılması temel alınarak, çeşitli yetkinliklerin kazanılması ya da yeterliliklerin sağlanması için geçen süreç, pazarlama karmasının bir unsurudur. Bazen bir hizmetin tasarlanması, geliştirilmesi ve sunulması süreç olarak kabul edilirken bazen de mevcut hizmetin ilgili alandaki ulusal ya da uluslararası derecelendirme seviyelerine taşınması önemli bir süreç olarak kabul edilmektedir. Bu yüzden işlem yönetimi ya da süreç yönetimi olarak adlandırabileceğimiz bu faaliyetler pazarlamanın yürütülmesi ve kontrol edilmesini ifade genel bir kavramdır.

Fiziksel Unsurlar

Hizmetin fiziksel bir özelliği olmasa da hizmetin sunulması fiziksel unsurlarla mümkündür. Diğer pazarlama unsurlarının tamamlayıcısı rolünde olan fiziksel unsurlar, hizmetin nerede ve nasıl sunulduğuyula ilgilidir. Kullanıcıların hizmeti sunanlarla buluştuğu noktada, personel kıyafetinden ortamın havalandırmasına kadar birçok unsuru fiziksel unsurlara dahil edebiliriz. Fiziksel varlıklar diğer pazarlama unsurlarının somut olarak algılanması sağladıklarından kullanıcılar tarafından daha çok dikkat çekmektedir. Bu yüzden fiziksel kanıt unsurları sunulan hizmete uyumlu olarak doğru yönetilen ve güncellenen bir yapıda olmalıdır.

ARŞİV KURUMLARINDA TANITIM HİZMETLERİ

Kâr amacı gütmeyen kurumlarda pazarlama; uygun bir şekilde planlandığında büyük bir kitleye ulaşmayı sağlayan, onların ilgisini çeken, sahip olunan koleksiyonun kullanımını teşvik etmeye, bu kullanımı kolaylaştırmak için açıklamaya çalışmaya ve tüm bu gayreti sürekli hale getirmek şeklinde “tanıtım hizmetleri” olarak adlandırılmaktadır (Dearstyne, 2001, s. 191). Arşiv malzemelerinin kullanımının yanı sıra arşivle ilgili farkındalığı artırmak ve hizmetlerle ilgili kullanıcılarda olumlu görüşler oluşturmak amacıyla tanıtım hizmeti teknikleri arşivlerde de kullanılmaktadır.

Arşiv kavramı ile ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Arşivi çalışmanın konusuna en uygun düşecek şekilde; “Üretilen belge, belgenin saklandığı depo ve belgelerin yönetildiği, belgelere yönelik politikaların belirlendiği ve araştırma hizmetlerinin düzenlendiği kurum” (Keskin, 2014, s. 29) olarak tanımlamak mümkündür. Kamu veya tüzel kuruluşlar ile şahısların; yasal, idari, politik ve ekonomik işlemlerinin bir kanıtı olarak (Aracı Güler, 2017, s. 49) bireysel, toplumsal ve kurumsal hafızaya ait kayıtların bulunduğu arşivler (Keskin, 2017, s. 410) kıymetli oldukları için korundukları gibi araştırıldıkça değerlendirilmiş olurlar. Bu araştırmalar için sahip olunan içeriğe dikkat çekmek, ilgi uyandırmak, istek oluşturmak ve eyleme geçirmek (Ayık, 2019, s. 57) gerekmektedir. Bu bağlamda, arşiv hizmetlerinin pazarlanması hususu büyük bir öneme sahip olmaktadır.

Ticari işletmeler gibi arşivler de bir işletme olarak kullanıcılarına sahip olduğu hizmet ve faaliyetleri en etkili bir şekilde sunmak durumundadır. Bunun için stratejik hedeflerle hizmetlerini planlamalıdır (Somer, 2013, s. 32). Arşiv hizmetlerinde standartlara uygun yaklaşımlar verilen hizmetin daha nitelikli sunulmasına imkân tanımaktadır (Rukancı ve Anameriç, 2021, s. 2). Tanıtım faaliyetlerine yönelik belirli standartlar bulunmasa da tanıtım hizmeti teknikleri kullanılarak arşivlerin işlevselliğini artırmak mümkündür. Müşterisiz meta zayıdır düşüncesiyle her bilgi merkezinde olduğu gibi arşiv kurumlarının da dermede yer alan materyalleri ilgili kullanıcıların kullanımına sunulması gerekmektedir. Bunun günümüz teknolojilerine uyumlu şekilde belirli kurallar dâhilinde tasarlanması daha verimli bir kullanımı sağlayacaktır (Anameriç, 2019, s. 25-26). Bu bağlamda hizmet ve faaliyetlerini geniş kitlelere tanıtarak, arşiv dermesi başta olmak üzere, çeşitli tanıtım hizmeti uygulamalarının yürütülmesi gerekmektedir.

Tecrübe ve birikimleri korumak ve geleceğe aktarmak gibi önemli etkilerle birlikte kimlik ve hafıza oluşturmayı da sağlayan arşivler (Şentürk, 2021, s. 23); genellikle eskiye dair kayıtlar içerdiği düşünülse de içerdikleri bilgiler bakımından geleceğe yönelik karar alma aşamalarında bir rehber görevi de görürler. Bu yüzden, belirli kitledeki kullanıcıların (akademisyen, araştırmacı, öğrenci vb.) hizmetlerden yararlandığı mekânlar olmanın ötesinde halka inebilen, kamuoyu ile güçlü ilişkiler kuran kurumlar olarak kendisini güncellemek durumundadır. Bu bağlamda arşivde yer alan dermenin tanıtımının sağlanarak, bir işletme mantığı ile her belgenin müşterisinin ilgisini çekmek, arşivi kullanılabilir cazibe alanlarına dönüştürmek tanıtım hizmeti çalışmaları kapsamında değerlendirilmektedir. Araştırmacı sayısının ve belge kullanımının artması, kamuoyunun ilgisini çekmesi temel görev içinde yer alan “hizmete sunma” amacını yerine getirilmesi için tanıtım ve pazarlamaya önem verilmelidir (Rukancı ve Anameriç, 2021, s. 86).

Kuruluşlarının amaçlarıyla uyumlu davranışları destekleyen hareketler (Lee ve Kotler, 2019, s.15) gerçekleştirilirken dönemseller uygulamalar yerine; “araştırma, planlama, uygulama, değerlendirme”

şeklinde yapılması gerekenler adım adım planlanmalıdır (Yılmaz, 2012, s. 211). Tanıtım hizmeti süreci dinamik bir süreç olduğundan periyodik tanıtımlar ve etkinlikler ile kurumun kendini hedef kitesine hatırlatması gerekmektedir (Ayık, 2019, s. 58). Arşiv kurumunun kamuoyunda bilinirliğini, ürünlerin, hizmetlerin ve yönetimin kalitesini göstermeyi sağlayan, bununla birlikte arşiv kurumunun hedef kitlelere yönelik güvenilir bir imaj oluşturmasını destekleyen tanıtım hizmeti faaliyetleri için gerekli birtakım teknik ve yöntemler bulunmaktadır. Yayınlar, sergiler, görsel-işitsel prodüksiyonlar, eğitim, hediyelik eşya, medya gibi etkinliklerle arşivlerde tanıtım hizmeti faaliyetleri gerçekleştirilebilir (Keskin, 2014, s. 201-206).

TDV İSLÂM ARAŞTIRMALARI MERKEZİ (İSAM) KÜTÜPHANESİ ARŞİVİ

Birçok alanda sosyal, kültürel ve dinî hizmetler verme amacıyla 1975 yılında kurulmuş olan Türkiye Diyanet Vakfı; yurt içi ve yurt dışında sürdürdüğü türlü faaliyetler arasında ayrıca telif bir ansiklopedi hazırlamayı kararlaştırmış ve bu amaçla 1983 yılında İslâm Ansiklopedisi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Hazırlık döneminin ardından 1988’de ansiklopedi yayımı başlamıştır. Bu faaliyetlerin yanı sıra farklı disiplinlerde araştırmacı yetiştirmek amacıyla 3 Aralık 1988’de İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM) kurulmuştur. 1993 yılında ise İslâm Ansiklopedisi Genel Müdürlüğü ile İSAM birleştirilerek Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi olarak teşkilatlandırılmıştır. İSAM; “İslâm Ansiklopedisi, Kütüphane ve Dokümantasyon, Araştırma Bölümü” olmak üzere üç ana birimden oluşmaktadır.

TDV İslâm Ansiklopedisi’nin hazırlanması aşamasında ansiklopedi maddelerine ait doküman dosyalarının, tezler, kitaplar, süreli yayınlar, özel arşivler, kadı sicilleri gibi bir dermeyle İSAM Kütüphanesi oluşmuştur. Hâlihazırda “Kütüphane ve Dokümantasyon” dâhilinde bulunan “Arşiv” birimi sonradan oluşmuş özel bir yapıya kavuşmuştur. Kuruluş aşamasında belirlenen amaç, geçen süreç içerisinde fazla değişikliğe uğramasa da alınan koleksiyonlar ve gelen taleplerle İSAM Kütüphanesi Arşivi’nde sunulan hizmet çeşitlenmiş ve farklılaşmıştır. Kütüphane bünyesinde hizmet vermekte olan “Arşiv Birimi” ilk zamanlarda İSAM teşkilat şemasında yer almamıştır. Daha önce Dokümantasyon biriminin sorumluluğunda bulunan arşivlik malzemeler (siciller), 2003 yılında ilk arşivcinin istihdamı ile arşiv biriminin sorumluluğuna verilmiştir.

Arşiv bünyesinde bulunan malzemeler, kadı sicilleri ve özel koleksiyonlar olmak üzere iki grupta toplanmaktadır (Ülker, 2013, s. 434). Bu hizmetlerin verilmesi için Arşiv’e tahsis edilmiş, her biri 60 m² olan personel ofisi, dijitalleştirme ofisi ve depo olarak kullanılan üç ayrı oda bulunmaktadır. Arşiv Birimi, hafta içi 09:00-18:00 saatleri arası hem bireysel hem de internet üzerinden gelen başvuruları değerlendirmektedir. Bireysel ilişkiler ve İSAM’ın saygınlığının sağladığı güven ile çok çeşitli konu ve içeriğe sahip 33 ayrı evrak koleksiyonunu bünyesine kazandırılmış, bunlardan 11’i araştırmaya açılmış, 22’sinin ise tasnif işlemleri devam etmektedir. Bu işlemler alanında uzman 5 arşivci tarafından gerçekleştirilmektedir. Tasnifi tamamlanan koleksiyonlar, İSAM’ın internet sitesinde ana sayfada yer alan “Arşiv Veri Tabanları” başlığı altında her biri müstakil bir arama ekranıyla araştırmacıların incelemesi ve istifadesine sunulmuştur.

Araştırmacılar bu veri tabanlarından ayrı olarak bazı koleksiyonlar için hazırlanmış ve İSAM yayınlarının arşiv dizisinin birinci eseri olarak basılmış olan “Hüseyin Hilmi Paşa Evrakı Kataloğu”ndan da (Ülker, Bahadır, Kakırman Yıldız, İstekli ve Yıldız, 2006) yararlanabilmektedir. Bu dizinin devamında “Bâb-ı Meşihat Şeyhülislamlık Arşivi Defter Kataloğu” da (Aydın ve Yurdakul, 2006) arşiv malzemelerinin daha etkin kullanımı için hazırlanmıştır. Arşiv Biriminin özel koleksiyonlardan farklı olarak Sicil (Şer‘iyye Sicilleri) koleksiyonu da bulunmaktadır. Osmanlı Mahkeme Sicilleri olarak da adlandırılan bu grupta; İstanbul Müftülüğü’ndeki mahkemelerin kadı sicilleri, Rumeli ve Anadolu vilayetlerine ait defterler ile günümüzde Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı bünyesinde bulunan Anadolu vilayetlerinin Kadı Sicillerinin dijitaleri ile Osmanlı Coğrafyasının birçok gölgesine ait sicil defterleri bulunmakta ve yenileri her geçen gün eklenmektedir.

Tasnif faaliyetlerinin yanında Şer'iyeye Sicillerinin ve özel koleksiyonların dijitalleştirilmesi ve künye bilgilerinin kontrol edilmesi çalışmaları devam etmekte, dijitalleştirilenler haftanın yedi günü kütüphanenin giriş katında Dokümantasyon biriminde sekiz bilgisayar ile 09:00-23:00 saatleri arasında araştırmacıların kullanımına sunulmaktadır.

Bağış şartnamelerinde yer alan maddelere ve temin edildiği yerin haklarını koruyarak hem sicillerden hem de koleksiyonlardan fotokopi ve dijital kopya verilmektedir. Sicil talepleriyle ilgili olarak araştırmacıdan danışmanın dilekçesi de istenmektedir.

Arşiv faaliyetlerinde gerçekleşen bir güncelleme bilgisi ve ya yeni bir koleksiyonun tamamlandığı bilgisi, haber üyelik mail listesinde yer alan 19.151 kişiye¹ anında ulaştırılmaktadır. 2021 yıl sonu istatistiklerine göre arşiv birimini 2021 yılı içinde kullanan toplam araştırmacı sayısı 1020, 2022 Şubat ayı toplam kullanıcı sayısı 150 dir.

İSAM KÜTÜPHANESİ ARŞİV HİZMETLERİNDE TANITIM HİZMETİ UYGULAMALARI

Belirlenen hedef kitleye iletilmesi gereken mesajın hangi yollarla ulaşacağını tespit etmek için hedeflenen kitlenin özelliklerinin bilinmesi ve iletişim araçlarının doğru seçilmesi gerekmektedir (Ataman, 2000, s. 36). İSAM Kütüphanesi, araştırmacıların ihtiyaçlarına göre bilgi hizmeti sunmakta ve onların saygınlığını kazanmaya çalışmaktadır (Keskin, Furat, Kaygısız ve Oğuz, 2014, s. 11). İslam Araştırmaları Merkezi'nin bir parçası olan İSAM Kütüphanesi'nde bulunan Arşiv birimi ile ilgili aşağıda verilecek örneklerden bazıları Merkezin tanıtım faaliyetlerini bazıları da Kütüphanenin tanıtım faaliyetlerini de içine alsın da, bu çalışmada ilgili teknik ve yöntemler İSAM Kütüphanesi Arşiv birimi özelinde değerlendirilmiş olup karşımıza şu şekilde çıkmaktadır;

Yayımlar

Yayımlar ile ilgili hizmetler hem basılı olarak hem de elektronik formatta hedef kitleye ulaştırılmaktadır ve sürekli güncellenmektedir. Bunlara örnek olarak;

El İlanları:

İletişim ve ulaşım bilgilerinin yer aldığı, bununla birlikte hizmet saatlerinin ve hizmetin çerçevesi hakkında kısa öz bilgiler veren tek yaprak halinde arkalı-önlü, renk ve görsel tasarım yönünden dikkat çekici yayınlardır. (Görsel 1) Bununla ilgili yapılan güncellemede yeni el ilanları bir sefere mahsus olmak üzere kütüphanedeki tüm kullanıcı masalarına konulmakta. Kullanıcıların değişiklikler ile ilgili haberdar olması bu şekilde de sağlanmaktadır. Arşiv biriminde öne çıkan hizmet olarak "Şeriyeye Sicilleri" akılda kaldığından el ilanlarında "arşiv-şeriyeye sicilleri" şeklinde birim ve hizmeti anımsatan bir kullanım ile bilgiler sunulmaktadır.

Broşürler:

Kullanıcı portföyüne göre farklı dillerde de hazırlanabilen broşürler; hem fiziksel hizmet ortamının hem de dijital olarak internet ortamından nasıl istifade edileceğine dair görsel destekli tarifleri, koleksiyon ile ilgili sayısal bilgileri, örnek

¹ <http://ktp.isam.org.tr/?url=emailguncel/yenigiris.php> adresinden bireysel kayıt gerçekleştirildiği gibi, İSAM Veri Tabanları Birimi tarafından kullanıcılara bu listeye kayıt olup olmak istemediklerine dair teklif mailleri gönderilmektedir. Bu yüzden 2 Mart 2022 tarihi için belirtilen bu sayı her gün artmaya devam etmektedir.

kullanım şekilleri, ne nerede sorularına cevap veren detayları, üyelik sistemi, çalışma saatleri, kuralları ve el ilanlarında olan diğer bilgileri içerir. İçeriğindeki hizmetler arttıkça sayfa sayısı artan broşürlerden güncel olarak sunulmakta olan 8 sayfadır. İSAM Kütüphanesinde broşürler Türkçe, İngilizce ve Arapça olarak hazırlanmaktadır. 8 sayfalık bu broşürlerin yaklaşık 3 sayfası arşiv hizmetleri hakkında bilgi sunmaktadır (Görsel 2). Arşiv biriminde bulunan koleksiyonların isimleri, materyal sayıları, arşiv biriminden nasıl istifade edilebileceği ayrıca mevcut koleksiyonlardan daha efektif yararlanmak için yardımcı

İSAM. TÜRKİYE DİYANET VAKFI İSLAM ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

KURUMSAL PROJELER YAYINLAR KÜTÜPHANE HABERLER ETKİNLİKLER ENGLISH

KÜTÜPHANE KATALOG TARANAMA

- Kütüphane RANDEYU Sistemi
- METİN ERİŞİMİ VERİ TABANLARI
 - Bahiyet Makaleler VT (PDF)
 - Türk Tarih, Edebiyat, Kültür ve Sanat Makaleleri VT (PDF) YENİ
 - Dokümantasyon VT (PDF)
 - Osmanlıca Makaleler VT (PDF)
 - Risaleler VT (PDF)
 - Osmanlı Salnamesi VT (PDF)
- KÖNYE ERİŞİMİ VERİ TABANLARI
 - Bahiyet F. Tezler Kataloğu VT
 - Türkiye Kütüphaneleri VT
 - Makaleler VT
 - Kadı Sicilleri Kataloğu VT
 - Ulema Sicil Dosyaları VT (YENİ)
- ARŞİV VERİ TABANLARI
 - Hasanî Hâmi Paşa Evrakı
 - Yusuf İzzeddin Efendi Evrakı
 - Muhammed b. T. el-Tarici Evrakı
 - Zeynel Abidin Evrakı
 - Orhan Sâik Gökyay Evrakı
 - Kemal Batıyay Müzik Arşivi
 - Mehmed Süleyhi Evrakı
 - Yusuf Paşa Evrakı
 - Rıza Tevfik BÖKBAŞ Evrakı
 - Cinayit Kocaal Türk Müzik Arşivi (PDF)

HAKKIMIZDA

1984 yılında kurulan İSAM Kütüphanesi günümüzde sosyal bilimler alanındaki önemli kütüphaneler arasında yer almaktadır. İslâm kültürü, tarihi ve medeniyeti başta olmak üzere, Türk tarihi, kültürü ve edebiyatı ile sosyal bilimlerin birçok alanında zengin bir koleksiyona sahiptir. Ziyad Ebüzziya, Orhan Sâik Gökyay, Nejat Göyünç, Hilmi Özlal, Nihat M. Cetin, Tahsin Yazıcı, Yavuz Arçıt, Albert Hourani, Jacques Waardenburg, Kemal Beydilli, Kasım Kültrevi, Nuhoglu Ailesi, İsmail Öner, Kahtkon R. F. Burri, İbrahim Önalı, Fethi Gümüllağlı, Süha Saıncı, Tanju Akınur, Günyar Tümer, H. Fahrettin Başaran, Salim Özüf, Muhammed Aracı, Abdalab Gülloğlu, Mehmet Şakiroğlu, Baykan Sezer, Melâ Özata, Nihat Keklik, Bilge Seyisöğlü, Cahit Öztelli, Ömer Serzgin, Mehmet Zeki Aydın, Stamford Shaw'Erzel Kural Shaw ve Özgü Arık-Rıdhan Arık'ın da aralarında bulunduğu birçok özel koleksiyon da bünyesinde yer almaktadır.

Kütüphane Koleksiyonu

Kıtap	312.846 cilt
Sürekli Yayın	Sürekli takip edilen : 931 Sürekli yayın çeşidi : 4128
Doküman Dosyası	18.336
Osmanlı Kadı Sicilleri	23.505 defter (mikrofilm-çd)

Arşiv

Başa Ziyad Ebüzziya, Hasaın Hâmi Paşa, Kemal Batıyay, Muhammed b. Tivâli el-Tarici, Yusuf İzzeddin Efendi, Cinayit Kocaal ve Halil Sahillioğlu arşivleri olmak üzere çeşitli koleksiyonlara ait kitap dışı materyal yer almaktadır.

(Arşiv kullanım için dokümantasyon biriminden yardım isteyebilirsiniz)

Osmanlı Kadı Sicilleri

İstanbul Müftülüğü'nde bulunan yirmi yedi mahkemeden kadı sicilleri (10.498 defter), Rumeli ve Anadolu kaza merkezliklerinden ruznamçeleri (377 defter), nakilnâme defterleri (16 defter) ve kadı mübâheratın (13 defter) mikrofilmli ve basılı koleksiyonları Osmanlı Arşivindeki yerliye sicillerinin (8.894 defter) yanı sıra Makalodonya'nın Mınanur beldesinin kadı sicilleri (185 defter), Saraybosna Sarıkayaz Enstitüsü Arşivi, Mostar-Hersek Arşivi, Saraybosna Tarihi Arşivi, Gazi Hâmi Bey Kütüphanesi'nde bulunan Livno, Manastir, Privreda, Saraybosna, Timarlar ve Vıstaka beldelerine ait kadı sicillerinin (118 defter) mikrofilmli, Kirin, Kadius, Hakep ve Şam sicilleri yer almaktadır.

(Kadı sicillerinin kullanım için dokümantasyon biriminden yardım isteyebilirsiniz)

İSAM Kütüphanesi

İzadiye Bağlarbaşı Caddesi No:38
34662 Üsküdar İstanbul Turkey
+90216 474 08 50 isam@isam.org.tr
www.isam.org.tr

Lütfen cep telefonlarınızı kütüphanede kapalı tutunuz.

olabilecek bilimsel kaynaklar belirtilmektedir. Kütüphanenin giriş katında okuyucu hizmetleri biriminde tüm kullanıcıların kolayla görebileceği bir yerde herkesin alabileceği sayıda sunulmaktadır.

Bültenler:

Kütüphane bünyesinde 1992-1997 yılları arasında bir bülten çalışması olsa da asıl bülten 2004 yılından bu yana tüm İSAM 1 kapsayan bir içerikle hazırlanmaktadır. Bültende; projeler, programlar, yayınlar, ilmî toplantılar, Kütüphane, İSAM'a ziyaretler ve İSAM'dan haberler yer almaktadır. İngilizce-Türkçe olarak tek bir ciltte iki sütun halinde ve Arapça olarak ayrı bir cilt halinde ortalama 90 sayfa hazırlanan İSAM'ın proje ve eğitim programlarında, kütüphanesinde ve yayınevinde yürütülen çalışmalara dair bilgiler sunan bu bültende (Görsel 3), Arşiv birimiyle ilgili olarak "Kadı Sicilleri Veri Tabanı", "Meşihat (Şeyhülislamlık) Defterleri", "Ulema Sicill-i Ahval Dosyaları", mikrofilmler ve dijital kopyaları, arşivcilik sahasındaki uygulamalar ile ilgili yapılan seminerler, sergiler hakkında özet bilgi verilmiştir. Güncel olarak 2021 yılında Mayıs ayında hazırlanan 2020 yılı bülteni hem basılı olarak sunulmakta hem de İSAM web sayfasında Yayınlar başlığı altında dijital olarak ham güncel bültene hem de bülten arşivine ulaşılabilir. mükündür.

Kataloglar:

Türk Dil Kurumunun güncel Türkçe Sözlüğünde; *kurum ve kuruluşların yayınlarını, ürettikleri malları, eşyaları nitelikleri bakımından tanıtmak, arandıklarında bulunmalarını sağlamak amacıyla, yer numaraları belirtilerek hazırlanmış kitap* (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2022) olarak tanımlanan kataloglara örnek olarak İSAM Hüseyin Hilmi Paşa Evrakı Kataloğu (Ülker, Bahadır, Kakırman Yıldız, İstekli ve Yıldız, 2006) hazırlanmıştır. Bu katalog (Görsel 4) Girit ve Makedonya meseleleri, İttihat ve Terakkî Cemiyeti, Nâmîk Kemal'in mektupları üzerine araştırma yapanlar için önemli bir başvuru kaynağıdır.

Bir diğer katalog ise; İSAM Arşiv biriminde de kopyalarının bulunduğu ve kullanılan Bâb-1 Meşihat Şeyhülislâmlık Arşivi ne ait defterlerin

kataloğudur. Topkapı Sarayı Arşivi'nden sonra, Osmanlı Devleti'nden günümüze miras kalmış önemli defter koleksiyonlarına sahip arşivlerden biri de günümüzde İstanbul Müftülüğü'ne bağlı olarak faaliyet gösteren Şeyhülislâmlık (Bâb-1 Meşihat) Arşividir. Bu arşivde 5300 kadar defter ve 50-60.000 kadar da evrak bulunmaktadır. Bugüne ulaşabilmiş defterler ve vesikalar dağınık bir haldeyken 1991 yılından bu yana devam eden tasnif çalışmaları sonucunda meşihat arşiv malzemelerinden defterler kısmının tasnifi tamamlanmış ve Bâb-1 Meşihat Şeyhülislâmlık Arşivi Defter Kataloğu (Aydın ve Yurdakul, 2006) adıyla araştırmacıların hizmetine sunulmuştur (Görsel 5). Sonrasında katalogların yerini veri tabanları interaktif avantajıyla yer almıştır.

**YENİ KADI SİCİLLERİ
ARAŞTIRMAYA AÇILDI**

İSAM Kütüphanesi Arşivi'ne 410 yeni kadı sicili ve arşiv defteri eklendi. Sayfa eksiklikleri bulunan muhtelif siciller de ikmal edildi.

Muhtelif arşivlerden temin edilen defterler araştırmacıların kullanımına sunuldu. Böylece İSAM Kütüphanesi Arşivi'nde kullanılan sunulan kadı sicili sayısı 24.080 oldu.

Veritabanı Erişim Adresi
<http://ktp.isam.org.tr/?url=kaynacsicil/>

AYRINTILI BİLGİ İÇİN
kutuphane@isam.org.tr

İSAM KÜTÜPHANESİ
KÜTÜPHANE VE
BİLGİ YÖNETİMİ VE
KÜLTÜR VE
TARİHİ YATIRIM
MÜDÜRLÜĞÜ

Afiş:

Toplantıları, yeni koleksiyonları, güncellenen çalışmaları, farklı görseller ve tasarımla duvarlarda veya belirli yerlerde kağıda basılı olarak sunulmasına yarayan afişler diğer kütüphaneler ve arşivler öncelikli olmak üzere Türkiye geneli tüm üniversitelerde özellikle bu alanda çalışmalar yapan ilgili bölüm ve fakültelerin bulunduğu yerleşkelere İSAM Arşiv birimindeki elektronik

postaların ekinde dijital olarak veya kargo ile basılı olarak gönderilmektedir.

Tanıtım Kitapçığı:

İlanlar, broşürler, bültenler kadar sık güncellenmeyen, daha çok prestijli baskıyla büyük boy olarak hazırlanan yayınlardır. İSAM tarafından hazırlanan tanıtım kitapçıkları da çok sık güncellenmeyen, genellikle görsel ağırlıklı olarak büyük boy hazırlanmaktadır. Kütüphanede ya da arşiv biriminde sunulmamakta, organizasyon ve tanıtımlarda misafirlere ve katılımcılara dağıtılmakta. Ayrıca kurumsal ziyaretlerde ziyaretçilere ya da ziyaret edilen makamlara sunulmaktadır. Tanıtım

kitapçığında arşiv biriminde yer alan sicillerin iç sayfalarından örneklere ve arşivde bulunan materyallerin kullanımı için hazırlanan bilgiye erişim noktaları ile ilgili görseller yer almaktadır.

Web Sayfaları:

İnteraktif teknoloji olarak da adlandırabileceğimiz internet dünyasının kurumlar tarafından kullanılmaya başlanması ile hedef kitle kuruma biraz daha yakınlaşmış, öğrenmek istediklerini daha kolay ve hızlı bir şekilde öğrenebilme aşamasına gelmiştir. Kurumların, internetin sunduğu imkânlardan daha fazla yararlanmaya başlamasıyla hedef kitle kurumların tüm faaliyetlerini ve hizmetlerini yakından takip edebilir hale gelmiştir (Yaman, 2022, s. 22). İSAM'ın web sayfasında alan olarak büyük bir bölüm Arşiv Biriminin hizmetlerine ayrılmıştır. İSAM web sayfasında Arşiv Veri Tabanları bölümünde ilk defa sunulan ya da güncellenen hizmetler web sayfasının "Bizden haberler / duyurular" kısmında da merkezin diğer faaliyetlerinin içerisinde tekrar sunulmaktadır.²

Bilimsel yayınlar:

Kurumun bütün bu faaliyetlerinden ayrı olarak yayın açısından Arşivin tanıtımına katkı sağlayan dış paydaşların da etkisi yok sayılamaz. Arşiv Birimindeki koleksiyonları temel alan akademik çalışmalar tanıtım hizmeti faaliyetlerinin en önemlilerindedir.³ Bunlardan ayrıca arşiv malzemesinin kullanımına yönelik araştırmacılara eğitsel katkı olarak İSAM tarafından 2008 yılında başlatılan *İstanbul Kadı Sicilleri Projesi*⁴, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti etkinlikleri kapsamında 2010 Avrupa Kültür Ajansı'ndan destek almış ve 2012 yılı itibarıyla tamamlanarak kırk cilt halinde yayımlanmıştır. Toplam 24.000 sayfa tutan bu eser sayesinde, sadece İstanbul'a ait 40.000'den fazla mahkeme kaydını okumak mümkündür. Bu sayede araştırmacıların, arşivde yer alan sicillerden farklı örnekler niteliğindeki kaynaklara bakarak, farklı kişilerin el yazılarıyla yazılmış bu sicillerin okunmasındaki güçlükleri kolayca aşabilmeleri hedeflenmiştir.

Sergiler

Sergiler; katılımcılarda ilgi uyandırmak, onları bilgilendirmek ve eğitmek üzere tanıtımsal faaliyetlere katkı sağlar (Furat ve Keskin, 2013, s. 200-201). Arşivde yer alanların farkına varılması ve kullanımın teşvik edilmesi açısından İSAM Kütüphanesinin üçüncü katında Orhan Şaik Gökyay'ın çalışma masası, sandalyesi, aldığı plaketter, el yazısı ile şiirlerinden örnekler ve kitaplarından örnekler, kapsamlı bir sergi düzenlenememiş olsa da kurum içinde birkaç camekân ile küçük sergileme şeklinde yer almaktadır (Görsel 8). Ayrıca Ömer Faruk Şerifoğlu küratörlüğünde Zeytinburnu Belediyesi tarafından 16 Ekim – 27 Aralık 2020 tarihlerinde Kazlıçeşme Sanat Merkezi'nde düzenlenen sergide İSAM Kütüphanesi Ziyad Ebüzziya Evrakı'na ait zengin arşiv

² <http://www.isam.org.tr/>

³ Bu çalışmalara bir örnek; Örcün Barışta, "16 ve 17. Yüzyıl İstanbul Kadı Defterlerinden Ege Yöresi'nin Taşınabilir Maddi Kültür Varlıklarıyla İlgili Bazı Kayıtlar", *Sanat Tarihi Dergisi*, cilt:21, sayı:1, İzmir: Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü 2016, s.1-10.

⁴ <http://www.kadısicilleri.org/> adresinden erişilebilir.

vesikalarıyla birlikte aile üyelerinden derlenen şahsi koleksiyonlar da “Kültür ve Sanat Hayatımızda Ebüzziya Ailesi” sergisiyle sunulmuştur (İSAM Bülteni, sayı: 47, s. 80).

Görsel-İşitsel Prodüksiyonlar

Fotoğraflar:

Kütüphane ve Arşiv gibi mekânlarda oraya bağlı yapanların fotoğraflarına yer verilmesiyle gerçekleşmektedir (Görsel 9). Bu sayede arşiv koleksiyonuna katkı sağlayanlar tanıtılmakta, başkalarına da koleksiyon bağışi bakımından bir şekilde örneklik oluşturmaktadır. Arşivlerin web sayfalarında da içeriği yansıtan profesyonel fotoğraflar bulunmalı ve bunlar yılda en az bir defa güncellenmelidir. Hem dışarıdan kurumun tanınmasında hem de hizmetlere dair fikir vermesinin yanında, bilimsel çalışmalarda araştırmacılara kaynak olarak katkı sağlayabilir ve orada kullanılan fotoğraflar ile de arşivin tanıtımı gerçekleştirilebilir.

Filmler:

İSAM'ın faaliyetlerini tanıtan bir sinevizyon filmi 2014 yılında hazırlanmıştır. 14 dakikalık bu filmin özel bir organizasyonla da Cumhurbaşkanı, Başbakan ve diğer ilgililere gösterimi gerçekleştirilmiştir.⁵

Belgeseller:

İSAM'ın bağlı olduğu Türkiye Diyanet Vakfı tarafından Diyanet TV için

hazırlanan bazı kısa filmlerde de yer verilen İSAM Kütüphanesi, TV111'in yapımı ve Habibe Işık'ın hazırladığı seri olan “İstanbul'un Kütüphaneleri” programının 2. bölümünde (21.01.2018) İSAM Kütüphanesi'ne yer verilmiş ve sahip olduğu özellikleri izleyicilerle paylaşılmıştır.⁶ Ayrıca İstanbul Metrosunda hizmet veren araçlarda sunulan bazı videolarda İSAM Kütüphanesine yer verilmiş ve arşiv malzemeleri ve kullanılmasına ait görüntüler yer almaktadır. 25 Ocak 2022 Salı günü saat 19.30'da Diyanet TV Zamansız Mekânlar programında İSAM Kütüphanesi anlatılmıştır. Burada Arşiv biriminde sunulan hizmetler güncel sayılarla aktarılmıştır.⁷

Eğitim

Bu başlık altında verilebilecek birçok örnek bulunmasına karşılık, söz konusu örneklerin kayıtları tutulmadığı için burada sadece birkaç örnekten bahsedilecektir. Kütüphane ve Arşiv gibi yerlerde farklı kurumlardan ve okullardan sıkça ziyaretler ve eğitim talepleri olmaktadır. Bunların kurumsal hafıza için ve kimlere nasıl tanıtım yapıldığına dair bilgi vermesi açısından; fotoğraf, gün, saat aralığı, eğitimi veren / sunumu yapan, gezi ve tanıtım çerçevesinde hangi alanların tanıtıldığına dair bilgilerin kurumda kayıt altında tutulması gerekmektedir.

Tanıtıcı Konuşmalar:

Kemal Batanay Arşivi ile ilgili Düzce Üniversitesi'nden gelen ve ilgili alanda Yüksek Lisans ve ya Doktora programına devam etmekte olan öğrencilere İSAM konferans salonunda Kemal Batanay

⁵ <http://www.tdvyayin.com.tr/2017/04/06/tdv-islam-ansiklopedisi-tanitim-filmi/> adresinden erişilebilir.

⁶ <https://youtu.be/TFeejsGZ27I> adresinden erişilebilir.

⁷ <https://youtu.be/OiFfaZ8KAK>

arşivi özelinde arşiv faaliyetlerini tanıtan bir konuşma yapılmıştır. Burada bir örneği verilen hizmetin benzeri diğer koleksiyonlar ve arşiv hizmetleri ile ilgili olarak farklı kurum ve kuruluşlardan çeşitli tarihlerde gelen onlarca ziyaretçiye sunulmaktadır.

Bunlardan ayrıca kurum dışında yapılan tanıtıcı bir konuşma olarak; 4. Uluslararası Türkiye Arapça Kitap ve Kültür Günleri'nde (22 Şubat-3 Mart 2019) 7. gün 2. oturumda "İlim ve Fikir Hayatımızda Yeni Bir Soluk: İSAM ve İslâm Ansiklopedisi | İSAM Kütüphanesi ve İlmî Çalışmalara Katkısı"⁸ başlıklarıyla bir sunum yapılmış, Prof. Dr. Ahmet ÖZEL tarafından "İSAM ve İslâm Ansiklopedisi" anlatıldıktan sonra M. Birol ÜLKER tarafından "İSAM Kütüphanesi ve İlmî Çalışmalara Katkısı" aktarılmıştır. Kütüphane hizmetleri ve arşiv hizmetlerine dair genel bilgiler verildikten sonra arşiv hizmetlerinin kütüphane bünyesinde sunulması ve bunun araştırmacılara ve araştırmalara katkısından bahsedilmiştir.

Grup Tanıtımları:

Kadın Eserleri Kütüphanesi'nden gelen ve orada çalışanların oluşturduğu bir gruba İSAM Kütüphanesinin ve Arşiv Biriminin tanıtımı yapılmıştır. İdari birimlerden gerekli izinleri alan genellikle okullardan gelen misafirlere kütüphane kullanıcılarının çalışmalarını bölmeden ve rahatsız etmeden belirli bir sayıda gruplarla tanıtımlar yapılmaktadır.

Rehberli Geziler:

İSAM Basın ve Halkla İlişkiler birimi sorumlusu tarafından rehberlik edilen gezilere İSAM Bülteninde yer verilmektedir (İSAM Bülteni, sayı:47, s.66-68).

Stajlar:

Özellikle İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Medeniyet Üniversitesi öğrencilerinin oluşturduğu stajyer grubu son yıllarda Ankara ve Erzurum'dan gelen öğrencilerin de ilgisinden dolayı çok talep görmektedir. Hem arşiv hem de kütüphane deneyimi kazanmak isteyen öğrencilerin staj yapabilmeleri için genellikle iki yıl önceden talep etmeleri gerekmektedir.

Seminerler:

İstanbul'da bulunan üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerinden öğrencilerin katıldığı ve gelenekselleşen seminerlerde; "İSAM Kütüphanesi ve Faaliyetleri", "İSAM Kütüphanesi Dokümantasyon ve Arşiv Hizmetleri", "Şeriyeye Sicil ve Şahıs Arşivi Koleksiyonları" gibi hem genel hem de her bir birim için ayrı ayrı seminerler gerçekleşmiştir ve diğer birimlere dair sunumlarla devam etmektedir. Bu seminerler İSAM Konferans salonunda gerçekleşmekte ve sonrasında kütüphane gezisiyle devam etmektedir. Her yıl farklı öğrencilere, güncellenen bilgilerle tecrübeler aktarılmaya çalışılmaktadır. Özellikle Medeniyet Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi öğrencilerinin talepleri doğrultusunda kendi dersliklerinde farklı dönemlerde tanıtım sunumları yapılmıştır ve yapılmaktadır.

Medya

Medya mevcut kullanıcılardan çok potansiyel kullanıcılara ulaşmak için aktif bir tanıtım hizmeti aracıdır. Özellikle Kâr amacı gütmeyen kuruluşların tanıtımsal faaliyetlerinin sunumu için en değerli ortam denilebilir. Vav Tv'de Dr. Kamil Yaşaroğlu'yla İnsana Değer programının 20. Bölümünde⁹ (22.07.2021) Doç. Dr. Kenan Yıldız'ın 40. dakikadan itibaren aktardıkları ve yine Vav Tv'de Zeki Bulduk'un sunumu, Prof. Dr. Ali Şükrü Çoruk'un katkılarıyla hazırlanan Mürekkap Damlaları programının 35. bölümün¹⁰ (11.12.2021) Kütüphane ve Dokümantasyon müdürü M. Birol Ülker

⁸ <https://youtu.be/IeeqCLCWBeU>

⁹ <https://youtu.be/WhOF8U7hGPO>

¹⁰ <https://youtu.be/3RVxaLtjmKI>

konuk olmuş ve 1:15:00 dakikadan itibaren İSAM Kütüphanesi Arşivi ve İSAM Kütüphanesi'nde yer alan kadı sicillerine dair bilgiler aktarmıştır.

Sosyal medya olarak düşündüğümüzde ise; arşiv birimi özelinde ve ya başka bir ifadeyle Arşiv Biriminin ismini taşıyan bir özellikte sosyal medya hesabı bulunmamaktadır. Ancak, İSAM genelinde veya Diyanet Vakfı genelinde bulunmaktadır. Arşiv Birimi de bunların bir parçası olduğundan bu medya ortamlarında Arşiv Biriminin tanıtımına da zaman zaman yer verilmektedir. Sosyal medya hesabı olarak İSAM'ın sadece Twitter sayfası bulunmaktadır¹¹. Arşiv birimine dair paylaşımlar diğer hizmetlerle birlikte resmi olarak sadece bu sosyal medya hesabından paylaşılmaktadır. Diyanet Radyo, Diyanet TV aracılığıyla da medya faaliyetlerine imkân bulunmaktadır.

Arşivle ilgili medyada yer alacak hususlar ve kapsamı arşivcilere bağlı olduğu için, basın-yayın mensuplarının kendiliğinden arşive gelmesi beklenmemeli, arşivlerindeki malzemeyi tanıtmak için arşivcilerin öncülük etmesi gerekmektedir. Bu bakımdan Arşiv Biriminin bağlı olduğu Kütüphane ve Dokümantasyon Müdürlüğü tarafından gerekli hassasiyet taşınmakta, bunun sonucu ve kanıtı olarak sayabileceğimiz haber, gazete yazısı ve makalelerin sayısı bu güne kadar 394'e ulaşmıştır ve sürekli yenileri eklenmektedir.¹²

Temsil

“Temsil” olarak tanıtım hizmeti; arşiv çalışanlarının mesleki tecrübe ve bilgilerini, kurumun ismini ve kurumdaki faaliyetleri kullanarak yaptıkları sunumları ve benzeri çalışmalarını karşılamaktadır. “Temsil” yoluyla tanıtım hizmeti, ilk defa bu çalışmada kullanılan yeni bir ifade olarak düşünülmektedir. Arşiv Birimi Sorumlusu Uzman Arşivci Dr. Kenan YILDIZ'ın, Kütüphane ve Dokümantasyon Müdürü M. Birol ÜLKER ile birlikte sundukları bir tebliği (Yıldız ve Ülker, 2017) ve Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi (ANAMED) *Library Podcast* serisinde 5 Ocak 2022 tarihinde yaklaşık 45 dakikalık *Burada Konuşmak Serbest* yayınında Doç. Dr. Kenan Yıldız, İSAM Kütüphanesi Arşivi'nin oluşum tarihini, kataloglama ve dijitalleştirme ile ilgili süreçlerini ve projelerini aktarmıştır (ANAMED, 2022). “Temsil Yoluyla Tanıtım hizmetleri” uygulaması için örnek olarak bunlar verebilir. Çünkü bu sayede arşiv personeli mesleki yetkinliğini bilimsel çalışmalar ile farklı ortamlarda sunarak arşiv kurumunu temsil etmektedir. Böylece muhataplarına arşiv ile ilgili bir izlenim sunmakta ve tanıtım yapmaktadır.

Günümüzde birçok arşivci kendisini “deneyimli sağlayıcı” rolünde değil, koleksiyon koruyucusu rolünde görmektedir (Demir, 2001, s. 51), İSAM Arşiv Biriminde görevli arşivciler ise hem ihtisas alanları hem de bu alandaki doktora düzeyindeki çalışmalarıyla hizmet verdikleri araştırmacılar için bir güven ortamı oluşturmaktadır. Bağışçıların da tercihlerinde etkili olan bu durum temsil yoluyla pazarlamanın bir başka açıdan değerlendirilmesi olabilir.

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Kâr amacı gütmeyen bir kuruluşun başarısından söz edebilmek için, arkasında onu destekleyen insanlara ve yaptığı faaliyetlerin topluma sağladığı faydalara bakılmalıdır. Kurum imaj ve kimliğini güçlendirmek, adını hedef gruplara duyurmak, muhataplarının takdirini kazanmak, medyanın dikkatini çekmek ve hizmetlerinin kullanımını teşvik etmek için İSAM Kütüphanesi Arşivi'nin gerçekleştirdiği bu tanıtım hizmeti uygulamalarının çoğu 2018-2022 yıllarına ait faaliyetlerden oluşmaktadır. Bu faaliyetlerin sık yapılmış olması ayrıca dikkat çekmektedir.

Arşiv Birimi özelinde olmasa da bazen Kütüphane ve Dokümantasyon Müdürlüğü bünyesinde bazen ise İSAM çatısı altında gerçekleşen faaliyetlerin etkileşimleri fark edilmektedir. Vakıf şartlarının

¹¹ https://twitter.com/tdv_isam

¹² 2 Mart 2022 tarihli verilerdir. Kurum çalışanlarının erişimine açık olarak bir program üzerinden bu kayıtlar; konu başlığı, yayın adı, yazarı, tarihi ve diğer alanlarıyla aranabilir bir şekilde görsel destekli sunulmuştur. İSAM Kütüphanesi Dokümantasyon Biriminden bilgi alınabilir.

kısıtlayıcı özellikleri dolayısıyla anahtarlık, bardak, takvim gibi hediyelik / promosyon türü tanıtım araçlarının kullanılmadığı gözlemlenmiştir. Bunun dışındaki teknik ve yöntemleri uygulamasın neticesinde her geçen gün Arşiv'e olan ilginin arttığı gözlemlenmiştir. Çoğu bağış hatırı sayılır bir miktarda evrak koleksiyonuna sahip olması ve her yıl birkaç yeni bağış görüşmesinin yapılması da bu tespiti desteklemektedir.

Çalışma içinde detaylandırılmayan ama diğer çalışmalar için fikir olarak sunulması gereken bir detay da; projelerdir. Projeler de tanıtım hizmeti uygulaması olarak dâhil edilebilir. Örneğin; İTÜ Türk Müziği Devlet Konservatuvarı tarafından hazırlanan ve İstanbul Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen Türk Müziği Kültür Mirasının Dijitalleştirilmesi projesinde İSAM projeye iştirakçi olarak katılmaktadır. Arşiv biriminde bulunan "Kemal Batanay Müzik Arşivi" ve "Cüneyd Kosal Türk Musikisi Arşivi" deneyimi ile proje için temel teşkil edebilecek deneyimini paylaşma ve fikir alışverişinde bulunma rolünü üstlenmiştir (İTÜ Türk Müzik Devlet Konservatuvarı, 2021). Bunun gibi proje türü faaliyetler de tanıtım hizmeti aracı olarak kullanılabilir. Arşiv hizmetlerini disiplinlerarası hizmetlerle buluşturacak ve farklı kullanıcıların profesyonel çalışmalarına kaynaklık edecek arşiv materyalleri projeler ile hedef kitleye ulaşabilir.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşların faaliyetlerinde sosyal sorumluluk sahibi bireylerin etkisi ve katkısı tanıtım hizmeti faaliyetlerinin asıl kaynağı olmuştur. "Temsil" bu sosyal sorumluluğun somut olarak ortaya konulmasıdır. Arşiv hizmeti sunan profesyonellerin arşiv hizmetlerine dair farklı kurum ve kuruluşlarda yaptığı bilimsel çalışmalar ile arşiv kurumunu temsil etmesi "temsil yönünden tanıtım hizmetleri" olarak önerilmiştir. Bunun tanıtım hizmeti faaliyetlerine eklenmesi çalışmanın literatüre katkısı olarak düşünülmektedir. Sonraki çalışmalarda arşivlerin faaliyetleri değerlendirilirken; "temsil" ve "projeler" de değerlendirilmeli, tanıtım hizmetleri faaliyeti olarak ele alınmalıdır.

Kâr amacı gütmeyen ve kütüphaneler gibi hizmet odaklı kurumlar olan fakat toplum tarafından yeterince ve kolayca tanınmayan arşivlerin, akademisyenlerin sınırlı amaçlar için kullandığı mekânlar ve kaynaklar olmaktan öteye geçmesi ve topluma kazandırılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Al, U. (2002). *Üniversite Kütüphanelerinde Bilgi Hizmetlerinin Pazarlanması: Beytepe Merkez Kütüphanesi Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- ANAMED (2022). *Library Podcast: Burada Konuşmak Serbest* (5 Ocak 2022): Doç. Dr. Kenan YILDIZ "İSAM Kütüphanesi Arşivi", 1 Mart 2022 tarihinde <https://open.spotify.com/episode/1opWqLMMYFCKFoi7cIoc0i> adresinden erişildi.
- Anameriç, H. (2019). "Arşivlerde Belge Özetleme, İndeks ve Katalog Standardı Oluşturma". *Hazine-i Evrak Arşiv ve Tarih Araştırmaları Dergisi*, 1, s. 15-27.
- Aracı Güler, N. (2017). "İstanbul'daki Bilgi ve Belge Merkezlerinde Bulunan Şahıs Arşivleri Üzerine Bir İnceleme", edit. Tüba Karatepe, Elif Yılmaz Şentürk, Varol Saydam, *Bilgi ve Belge Çalışmaları: Özel Arşivlerde Teori ve Uygulama*, içinde (11-130). İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Armağan, A. Ş. (2005). *Kütüphane ve Belge Bilgi Merkezlerinde Müşteri İlişkileri Yönetimi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ataman, B. K. (2006). "Arşivler ve Halkla İlişkiler", *Bilgi Yönetimi: Akademik Yaklaşımlar*, Haz. Berat Bir Bayraktar, İstanbul: Beta Yayınları, s.205-223.
- Ataman, N. (2000). *Halkla İlişkiler ve Arşiv*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Ayık, K. (2019). Arşivlerin Tanıtımsal pazarlama Çalışmalarında Web ve Sosyal Medya Araçlarının Kullanılması: Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı Örneği. *Bilgi ve Belge Araştırmaları*, (12), 33-61.

- Bâb-ı Meşihat Şeyhülislâmlık Arşivi Defter Kataloğu (2006)*. Bilgin Aydın, İlhami Yurdakul, İsmail Kurt (yay. haz.), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM).
- Bulut, E. (2012). *Pazarlama İletişiminde Yeni Yaklaşımlar Kapsamında Sosyal Medya Uygulamaları ve Etkili Kampanya Örnekleri*, T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Sanatları Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Cemalcılar, İ. (1965). "Pazarlama Nedir", *Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi*, cilt:1, sayı:2, Eskişehir 1965, s.63-72.
- Cengiz, E. (2006). Müze Pazarlaması: Pazarlama Karması Elemanlarının Müzelere Uyarlanması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (1) , 87-108. 1 Mart 2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4373/59857> adresinden erişildi.
- Cengiz, E. (2010). Kâr Amacı Gütmeyen Kurumlarda Pazarlama Faaliyetleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (2), 393-409. 1 Mart 2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisobil/issue/2818/37975> adresinden erişildi.
- Dearstyne, B. W. (2001). *Arşivsel Girişim: Modern Arşivcilik İlkeleri Uygulamaları ve Yönetim Teknikleri*, (Çev.) Ahmet Oğuz İcimsoy ve Mustafa Akbulut, İstanbul.
- Demir, C. (2001). *Müzelere Çağdaş Pazarlama*, İstanbul: TAÇ Vakfı.
- Furat, M. F.; Keskin, İ. (2013). "Arşiv Sergileri ve Planlama Süreci Hakkında Kısa Bir Değerlendirme", *Arşiv Emektarlarına Armağan*, Nizamettin Oğuz ve İshak Keskin (Haz.), İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı, s.199-212.
- Hüseyin Hilmi Paşa Evrakı Kataloğu (2006)*. Mustafa Birol Ülker (proje yöneticisi), Ömer Faruk Bahadır, Asiye Kakırman Yıldız, Müslüm İstekli, Kenan Yıldız (yay. haz.), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM).
- İlter, B. & Bayraktaroğlu, G. (2007). Kâr amacı gütmeyen Sosyal İçerikli Pazarlama Uygulamaları: Sosyal Pazarlama. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 0 (28), 49-64. 1 Mart 2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erciyesiibd/issue/5885/77847> adresinden erişildi.
- İnal, M. E.; Biçkes, D. M. (2006). "Kâr Amaçsız Kuruluşların Sorunlarının Çözümünde Pazar Yönlülük Teorisi", *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, sayı:26, Kayseri, s.45-65.
- İSAM Bülteni* (2020). sayı: 47, 25 Mart 2022 tarihinde http://www.isam.org.tr/documents/dosyalar/pdfler/isam_bulteni/Bulten47_TR-EN_Web_2.pdf adresinden erişildi.
- İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı* (2021). Türk Müziği Kültür Mirasının Dijitalleştirilmesi projesi, 25 Mart 2022 tarihinde <https://tmdk.itu.edu.tr/haber-detay/2021/12/28/turk-muzigi-kultur-mirasinin-dijitallestirilmesi-projesi#:~:text=Proje%20ile%20%C4%B0T%C3%9C%20T%C3%BCrk%20Musikisi,kullanabilecekleri%20bir%20veritaban%C4%B1%20olu%C5%9Fturulmas%C4%B1%20hedeflenmektedir> adresinden erişildi.
- Kalemci Tüzün, İ.; Korkmaz Devrani, T.(2008). "Müşteri Memnuniyeti ve Müşteri-Çalışan Etkileşimi Üzerine Bir Araştırma" *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, cilt:3, sayı:2, Eskişehir, s.13-24.
- Keskin, İ. (2017). "Somut Kültürel Bir Miras Olarak Arşivler", *Geçmişten Günümüze Türkistan Tarihinin Bilinmeyenleri. Tarih Bilincine Adanan Bir Ömür: Prof. Dr. Abdülkadir Donuk Armağanı*, Mualla Uydu-Yücel ve F. Aysel Dıngıl-Ilgın (Ed.), İstanbul Ötüken Yayınları, s.410-435.
- Keskin, İ. (2014). *Arşivlerin Eğitim ve Kültür Hizmetleri*, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.

- Keskin, İ.; Furat, M. F.; Gökçen Kaygısız, E. G; Oğuz, N. (2014). “Bilgi Kurumlarında Kurumsal İtibar: İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM) Kütüphanesi Örneği” , *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, cilt:9, sayı:2, 2014, s.101-120.
- Kılıçarslan, A. (2007). *Pazarlama İlkelerine Göre Görsel-İşitsel Arşiv Malzemelerinin Pazarlanması: Yapı Kredi Tarihi Arşiv Müzesi Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiye Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Konya, Ü. (2006). "Bilgi Pazarlaması ve Kütüphaneler", A. Yıldızeli ve H. K. Bahşişoğlu (Yay. Haz.), *ÜNAK'05: Bilgi Hizmetlerinin Organizasyonu ve Pazarlanması: 22-24 Eylül 2005*, İstanbul: Bildiriler cilt:1 içinde (ss. 142-148). İstanbul: Kadir Has Üniversitesi.
- Kurtoğlu, S. (2007). Sosyal Pazarlama Kavramının Analizi . *Sosyal Bilimler Dergisi* , 1 , 125-134 . 1 Mart 2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusosbil/issue/9503/118777> adresinden erişildi.
- Kutluoğlu, Z. (2007). *Üniversite Kütüphanelerinde Pazarlama: Başkent Kütüphanesi Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.15.
- Helinsky, Z. (2009). *Kütüphane kaynak ve hizmetlerini pazarlama: Pratik rehber*. çev. Mine Tonta. Ankara : Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği (ÜNAK) & ANKOS.
- Lee, N. R., & Kotler, P. (2019). *Social marketing: Behavior change for social good*. Sage Publications. 22 Mart 2022 tarihinde <http://sosyalpazarlama.org/wp-content/uploads/2020/04/sosyal-pazarlama-kitap.pdf> adresinden erişildi.
- Rukancı, F.(2019). "Devlet Arşivlerinde Tanıtım ve Eğitim Faaliyetleri". *Hazine-i Evrak Arşiv ve Tarih Araştırmaları Dergisi*, 1, s.2-14.
- Rukancı, F.; Anameriç, H.; Başar A.(2021). *Arşiv ve Arşivcilik: Kuram, Strateji ve Uygulamalar*, İstanbul: Devlet Arşivleri Başkanlığı.
- Sağlık, Ö. (2017). Millî Arşiv Kurumlarının Eğitim Ve Kültür Hizmetleri Faaliyetlerinin Tanıtılmasında Sosyal Medyanın Yeri: İngiltere ve Türkiye Karşılaştırması . *Bilgi ve Belge Araştırmaları* , (6) , 1-22 . 1 Mart 2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bel/issue/30842/413414> adresinden erişildi.
- Sezgin Selçuk, G. (2019). “Tarama yöntemi”. H. Özmen ve O. Karamustafaoğlu (Yay. Haz.). *Eğitimde araştırma yöntemleri* (2. bs.) (ss. 139-162) içinde. Pegem Akademi.
- Somer, Ş. N. (2013). Arşivlerde Kullanıcı Beklentilerine Yönelik Çalışmaların Önemi . *Arşiv Dünyası* , (14-15) , 27-35 . 1 Mart 2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ad/issue/55684/761560> adresinden erişildi.
- Şentürk, B. (2021). *Arşivcilik : Geçmişin İzlerinden Geleceğin Pusulalarına*. Hiperyayın.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri* (2022). 27 Ocak 2022 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Uslu, A. T.; Marangoz, M. (2008). “Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlarda Sosyal Pazarlama ve Çevre Gönüllü Kuruluşlara Yönelik Bir Araştırma”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 10, Sayı:1, İzmir, s.109-137.
- Ülker, M. B. (2013). “İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi Arşiv-Dokümantasyon Koleksiyonu ve Veri Tabanları” *Arşiv Emektarlarına Armağan*, Nizamettin Oğuz ve İshak Keskin (Haz.), İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı, s. 429-438.
- Yaman, P. (2022). “Kurumsal Pazarlama Bağlamında, Pazarlamada Bütünleşik Bir Yapının Kurulmasının Önemi: Kurumsal Markalaşma Süreci ve Entegre İletişim Yönetimi”, 6 Mart 2022 tarihinde https://www.academia.edu/9566583/KURUMSAL_PAZARLAMA_BA%C4%9ELAMINDA

[PAZARLAMADA B% C3% 9CT% C3% 9CNLE% C5% 9E% C4% B0K B% C4% B0R YAPINI N KURULMASININ % C3% 96NEM% C4% B0 KURUMSAL MARKALA% C5% 9EMA S % C3% 9CREC% C4% B0 VE ENTEGRE % C4% B0LET% C4% B0% C5% 9E% C4% B0M Y% C3% 96NET% C4% B0M% C4% B0](#) adresinden erişildi.

- Yıldız, K.; Ülker, M. B.(2017). “İSAM Kütüphanesi Özel Arşiv Koleksiyonları: Sağlama ve Kullandırma Süreçleri” (Tebliğ), Dijital Çağda Arşivler ve Kültürel Miras paneli, Boğaziçi Üniversitesi 20 Ekim 2017.
- Yılmaz, E. (2012). “Halk Kütüphanelerinde Halkla İlişkiler Çalışmaları ve Kullanılan Araçlar”, *Bildiriler, posterler ve çalıştay raporları, 2. Halk Kütüphaneciliği Sempozyumu: Değişen Dünyada Halk Kütüphaneleri 9-12 Mayıs 2012*, Bodrum, edit. Bülent Yılmaz, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, s. 196-216.